

Formulering af afslag på fri proces

FOB nr. 86.68

På baggrund af en konkret sag henledte ombudsmanden justitsministeriets opmærksomhed på, om det ikke ville være rigtigst, at ministeriet i sager som den foreliggende præciserede, at et afslag på fri proces var meddelt, allerede fordi de økonomiske betingelser for meddelelse af fri proces ikke sås at være opfyldt, og at ministeriets afgørelse således ikke - som det var tilfældet med den påklagede afgørelse fra statsamtet - indeholdt en stillingtagen til sagens realitet.

(J. nr. 1986-792-68).

A klagede over, at justitsministeriet havde meddelt ham afslag på en ansøgning om fri proces til et sagsanlæg.

Det fremgik af akterne, at A havde ansøgt Københavns statsamt om fri proces til et erstatningssøgsmål mod sin tidligere ægtefælle, og at statsamtet afslog ansøgningen, idet der efter statsamtets opfattelse ikke var udsigt til, at han kunne gennemføre sagen med et for ham gunstigt resultat.

A klagede over afgørelsen til justitsministeriet, der indhentede oplysninger om hans socialindkomst for 1986 og på det grundlag meddelte, at »justitsministeriet ikke finder grundlag for at ændre statsamtets afgørelse, da De ikke opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, jfr. § 2, stk. 1, i justitsministeriets bekendtgørelse nr. 573 af 17. december 1980 om fri proces.

...«

A brevvekslede herefter med justitsministeriet om, på hvilket indkomstgrundlag sagen burde afgøres. Efter at have fået forelagt oplysninger om hans aktuelle indkomstforhold meddelte justitsministeriet i skrivelse af 9. juni 1986, at »justitsministeriet efter en ny gennemgang af sagen herefter finder, at De opfylder de økonomiske betingelser for fri proces. Justitsministeriet finder imidlertid ikke, at der er udsigt til, at De vil få medhold i De-

res påstand under det påtænkte sagsanlæg mod Deres tidligere ægtefælle, hvorfor justitsministeriet fortsat ikke finder grundlag for at ændre Københavns statsamts afgørelse af 26. november 1985.«

I skrivelse af 10. juni 1986 til justitsministeriet gav A udtryk for den opfattelse, at det klart var fremgået af ministeriets tidligere skrivelser, at det kun var hans økonomiske forhold, der var til hinder for fri proces bevillingen. Han mente derfor ikke, at justitsministeriet pludselig kunne »sadle« om.

I skrivelse af 19. juni 1986 meddelte justitsministeriet A, at det var i overensstemmelse med sædvanlig praksis i sådanne sager, at justitsministeriet først vurderede, om de økonomiske betingelser for fri proces var opfyldt, og at ministeriet, hvis dette ikke var tilfældet, normalt meddelte afslag under henvisning hertil. Hvis de økonomiske betingelser imidlertid var opfyldt, foretoges en egentlig gennemgang af sagens realitet med henblik på en vurdering af, om der var rimelig grund til at føre proces. Da justitsministeriet fortsat var af den opfattelse, at der ikke var udsigt til, at A ville kunne få medhold i sin påstand, fastholdt ministeriet den trufne afgørelse.

I klageskrivelsen til mig anførte A, at hans klage til justitsministeriet alene vedrørte statsamtets afslag på fri proces ansøgningen med den begrundelse, at han ikke havde udsigt til at vinde sagen. Det var fortsat hans opfattelse, at justitsministeriets første skrivelse måtte forstås således, »at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt for fri proces, og at det ankede punkt var godkendt«. A havde derfor brevvekslet med justitsministeriet med henblik på at dokumentere, at han opfyldte de økonomiske betingelser. Såfremt det måtte lægges til grund, at justitsministeriet efterfølgende kunne tiltræde statsamtets begrundelse, fandt A, at han havde været holdt for nar under den omfattende brevveksling om, hvorvidt han opfyldte de økonomiske betingelser.

Ombudsmanden udtalte følgende i en skrivelse til A:

»Efter retsplejelovens § 330, stk. 1, kan der efter ansøgning meddeles en person fri proces, såfremt 1) han skønnes at have rimelig grund til at føre proces, og 2) han ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med sagen

Jeg er bekendt med, at det er statsamternes og justitsministeriets praksis først at vurdere, om de økonomiske betingelser for fri proces er opfyldt og, hvis dette ikke er tilfældet, normalt alene at meddele afslag under henvisning hertil - uden at tage stilling til sagens realitet.

Denne praksis må vel i almindelighed siges at være både administrativt velbegrunderet og acceptabel for ansøgeren, og den har ikke tidligere kunnet give mig anledning til kritik.

Jeg er endvidere bekendt med, at det er justitsministeriets praksis i forbindelse med behandling af klager over statsamternes afslag på fri proces i tilfælde af væsentlige afvigelser mellem den ved ansøgningens indgivelse til statsamtet og den på tidspunktet for sagens afgørelse i justitsministeriet gældende socialindkomst i almindelighed at lægge vægt på sidstnævnte. Det er justitsministeriets opfattelse, at denne i almindelighed vil være et bedre udtryk for ansøgerens aktuelle indkomst- og formueforhold. Også denne praksis har jeg tidligere haft lejlighed til at tage stilling til, uden at denne i sig selv har kunnet give mig anledning til kritik. Heller ikke i forbindelse med min gennemgang af den foreliggende sag har jeg fundet, at der gør sig sådanne særlige forhold gældende, at jeg kan kritisere, at justitsministeriet i første omgang alene tog stilling til, om De opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, og at justitsministeriet ved denne vurdering lagde Deres aktuelle socialindkomst til grund. På baggrund af sagens forløb har jeg imidlertid fundet at burde henlede justitsministeriets opmærksomhed på, om det ikke ville være rigtigst, at ministeriet i sådanne sager præciserede, at dets afslag på fri proces er meddelt, *allerede fordi* de økonomiske betingelser ikke ses at være opfyldt, og at ministeriets afgørelse således ikke - som statsamtets - indeholder en stillingtagen til sagens realitet.

...«